

International support through alliances and diplomatic recognition demonstrates external validation by reinforcing internal legitimacy. Public engagement and symbolic acts build trust through direct interaction with citizens and executive commitments to the public good. Crisis management, which includes effective emergency response, demonstrates the state's ability to protect and provide for its citizens. Ultimately, the success of these defense systems depends on the ability to balance effective reforms and persuasion with coercion, eliminating the root causes of discontent while maintaining order, as seen in various international experiences and historical precedents [2, p. 368].

Civil society and grassroots movements are just as crucial as state-driven strategies in orchestrating legitimacy crises. These independent actors involve social organizations, activist groups, and most often political opposition; they challenge legitimacy through protests, strikes, and calls for reforms. However, these movements also sometimes work with the government in bridging the gap between disillusioned citizens and the government. By advocating democratic process, transparency, and human rights, they provide a useful counterbalance to state power. When incorporated into a solution, these movements add to legitimacy restoration by pushing for reforms more aligned to citizen needs and aspirations. We saw how social movements brought about much political change in countries, like South Africa in the age of apartheid or Eastern Europe after the disintegration of the Soviet Union, with respect to the fight against oppressive regimes. For this reason, states should not only rely on their internal defense systems, but learn to appreciate the importance of public mobilization and participation in ensuring stable political behavior in long terms.

Thus, international experience highlights that states employ both coercive and integrative strategies during the revolting moments of legitimacy crises. Although repulsive measures would bring short-lived peace, the long-term peace derivative could be traced from reform in institutions, economic prosperity, and inclusive policies. Efficient defence systems would rely on a successful combination of coercion with persuasion, preserving stability and restoring the trust of the public. The success of such defence mechanisms rests upon the state achieving an optimum balance between coercive and persuasive techniques. As documented from history, countries most likely to have met dire changes in crises were those that depended only on repression to handle their internal conflicts. Therefore, well-balanced and comprehensive approaches to maintaining political stability are perceived as the most effective.

1. De Angelis, G. (2017). Political legitimacy and the European crisis: analysis of a faltering project. *European Politics and Society*, 18(3), 291-300.
2. Drori, I., & Benson, H. (2013). A process model of internal and external legitimacy. *Organization studies*, 34(3), 345-376.
3. Hicken, A. D. (2007). How effective are institutional reforms? Elections for Sale: The Causes and Consequences of Vote Buying. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, 145-159.

Ірина БАЛТАКСА

аспірант кафедри теорії держави і права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Міжнародні стандарти захисту прав дітей у збройних конфліктах формуються на основі низки ключових міжнародно-правових актів, що встановлюють спеціальні гарантії для дітей, які опинилися в умовах війни. Одним із фундаментальних документів є Конвенція ООН про права дитини 1989 року, що закріплює право дітей на особливий захист і піклування, особливо під час збройних конфліктів. Стаття 38 цієї Конвенції зобов'язує держави-учасниці поважати норми міжнародного гуманітарного права, що стосуються дітей, та утримуватися від залучення осіб, які не досягли 15-річного віку, до участі у воєнних діях [1]. Для посилення захисту дітей у контексті збройних конфліктів було прийнято Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей

у збройних конфліктах 2000 року [2]. Цей протокол підвищує мінімальний вік для обов'язкового призову на військову службу до 18 років та закликає держави вживати всіх можливих заходів для запобігання вербуванню дітей молодше 18 років у збройні формування.

Женевські конвенції 1949 року та їхні Додаткові протоколи 1977 року також містять положення, спрямовані на захист дітей під час збройних конфліктів [3]. Зокрема, Протокол I передбачає, що діти повинні бути об'єктом особливої поваги та захисту від будь-яких форм непристойного посягання. Протокол II, який стосується неміжнародних збройних конфліктів, забороняє вербування дітей молодше 15 років у збройні сили або групи та їхню участь у бойових діях [4]. Конвенція Міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці 1999 року визначає використання дітей у збройних конфліктах як одну з найгірших форм дитячої праці та закликає до її негайної ліквідації [5].

Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 року кваліфікує як воєнний злочин призов або вербування дітей віком до 15 років до національних збройних сил або їхнє використання для активної участі у воєнних діях [6]. Зокрема, міжнародна спільнота прийняла низку декларацій та принципів, спрямованих на посилення захисту дітей у збройних конфліктах. Зокрема, Паризькі принципи та керівні вказівки щодо дітей, пов'язаних зі збройними силами або озброєними групами 2007 року, надають рекомендації щодо запобігання вербуванню дітей, їхньої демобілізації та реінтеграції в суспільство [7]. Виходячи з вище переліченого, міжнародні стандарти захисту прав дітей у збройних конфліктах базуються на комплексі договорів, конвенцій та принципів, що встановлюють обов'язки держав щодо забезпечення особливого захисту дітей від наслідків війни, заборони їхнього залучення до бойових дій та надання необхідної допомоги постраждалим дітям.

Національні механізми реалізації правового захисту дітей, які постраждали від війни, базуються на комплексі нормативно-правових актів та практичних заходів, спрямованих на забезпечення їхніх прав та надання необхідної допомоги. Основним законодавчим актом у цій сфері є Закон України «Про охорону дитинства», що визначає правовий статус дітей, постраждалих внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів [8]. Згідно з цим законом, до таких дітей відносяться ті, хто отримав поранення, контузії, каліцтва, зазнав фізичного, сексуального чи психологічного насильства, був викрадений або незаконно вивезений за межі України, залучався до військових формувань або незаконно утримувався, зокрема в полоні.

Для забезпечення правового захисту та підтримки таких дітей держава впроваджує низку заходів, серед яких ідентифікація постраждалих дітей, що передбачає їх виявлення та реєстрацію для надання відповідного статусу й допомоги; надання гуманітарної допомоги, що включає забезпечення дітей потрібними речами, такими як одяг, засоби гігієни та інші предмети першої необхідності, особливо у випадках, коли вони втратили особисті речі або не мають одягу за сезоном; медичне обстеження та психологічна підтримка, що полягає у проведенні комплексного медичного огляду для виявлення можливих травм чи захворювань, а також у наданні психологічної допомоги для подолання наслідків пережитого стресу та травм; тимчасове розміщення дітей та їх родин у випадках, коли повернення до місця постійного проживання неможливе або небезпечне; правова підтримка, що включає надання юридичної допомоги для відновлення документів, захисту прав та інтересів дітей, а також сприяння у вирішенні питань, пов'язаних із їх правовим статусом [9].

Ці заходи реалізуються у співпраці з органами державної влади, місцевого самоврядування, міжнародними організаціями та громадськими об'єднаннями, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до захисту прав дітей, постраждалих від війни. Захист прав дітей, які постраждали внаслідок збройних конфліктів, залишається одним із найважливіших завдань як на міжнародному, так і на національному рівні. Діти є однією з найбільш вразливих категорій населення, і забезпечення їх безпеки, доступу до медичної, психологічної та соціальної допомоги вимагає комплексного підходу.

Міжнародні правові стандарти формують загальні принципи та зобов'язання держав щодо захисту дітей у кризових ситуаціях, тоді як національні механізми визначають конкретні шляхи їх реалізації. Попри наявність міжнародних зобов'язань і розвиненої нормативно-правової бази на національному рівні, існує низка викликів у забезпеченні ефективного правового захисту дітей, які постраждали від війни. Основними проблемами залишаються належна імплементація міжнародних стандартів, усунення правових колізій, забезпечення дієвого механізму відшкодування завданої шкоди і створення умов для реабілітації та соціальної інтеграції таких дітей.

Держава, міжнародні організації та громадянське суспільство мають посилювати співпрацю задля підвищення ефективності правового захисту дітей, які стали жертвами воєнних дій. Важливими є розширення доступу до безоплатної правової допомоги, розвиток спеціальних програм реабілітації та психологічної підтримки, а також впровадження механізмів моніторингу дотримання прав дітей під час збройних конфліктів. Забезпечення комплексного підходу до вирішення цих питань є необхідною умовою для захисту найкращих інтересів дитини та гарантування її права на безпечне дитинство, навіть в умовах війни.

1. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. *Офіційний вісник України*. 1991. № 13. Ст. 145.
2. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах від 25.05.2000 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 29. Ст. 1940.
3. Женевські конвенції про захист жертв війни від 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 1954. № 12. Ст. 28.
4. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій від 08.06.1977. *Офіційний вісник України*. 1979. № 6. Ст. 12.
6. Конвенція МОП № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці від 17.06.1999 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 45. Ст. 1916.
7. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998. *Офіційний вісник України*. 2002. № 13. Ст. 573.
8. Паризькі принципи та керівні вказівки щодо дітей, пов'язаних зі збройними силами або озброєними групами від лютого 2007 року. *Офіційний вісник України*. 2007. № 12. Ст. 482.
9. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
10. Nalyvayko, L., & Chepik-Tregubenko, O. Ensuring the electoral rights of internally displaced persons in local elections: problems of theory and practice. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спец. вип. № 2. С. 59-64.

Сергій БИЗОВ

аспірант кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Повномасштабна війна росії проти України загострила актуальність дослідження державної політики формування національно-патріотичної свідомості та викрила прогалини у цій сфері, починаючи від поширення ухляяства та закінчуючи участю підлітків і молоді у підривній діяльності, як-от: підпали автовок військових, диверсії на залізниці, вибухи в ТЦК тощо. Проте мають місце і численні прояви високого рівня національно-патріотичної свідомості – достатньо згадати черги в військкомати у перші дні війни у 2022 р. та щоденний героїзм мужніх захисників та захисниць на фронті.

В цій ситуації постає нагальна проблема реконструкції державної політики формування національно-патріотичної свідомості як основи укріплення національної стійкості та захисту національних інтересів в умовах екзистенційного протистояння з державою-терористом та її поплічниками. Формування національно-патріотичної свідомості молоді сьогодні є одним із найголовніших пріоритетів державної політики в Україні, важливою складовою забезпечення національної безпеки України [1].

Основні елементи, що складають державу як таку, включають чотири основні фактори: народ, уряд, земля і суверенітет. У сучасному суспільстві поняття «держави» містить в собі такі множинні значення, як політика, суспільство і природнича фізика. По суті, вона стає єдністю, яка охоплює політичні, соціальні та природні фізичні властивості. Національна свідомість – це ідентичність і визнання, яке люди на конкретній землі мають для держави, втілюючи свій когнітивний статус і психічний стан для ціннісного консенсусу